

21.08.2023

Asia/8

§ 495

V 13.9.2023, Helsingin kaupungin ympäristöraportti 2022

HEL 2023-008903 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Asian käsittelyn aikana kuultavana olivat ympäristöjohtaja Esa Nikunen ja ympäristöasiantuntija Elina Mähönen. Asiantuntijat poistuivat kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Minja Koskelan ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti_2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2022.

Esittelijän perustelut

Kaupunginvaltuuston hyväksymät kaupunkistrategia ja ympäristöpolitiikka sekä kaupunginhallituksen hyväksymät talousarvion laatimisohteet ohjaavat Helsingin kaupungin ympäristöasioiden hallintaa. Kaupungilla on lisäksi useita ympäristönsuojelun osa-alueohjelmia, joilla osaltaan toteutetaan kaupungin ympäristöjohtamista. Toimialojen, virastojen, liikelaitosten ja tytäryhteisöjen ympäristötyö tukee kaupungin ympäristöjohtamista.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen asiakirja, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden edistymistä ja toiminnan ympäristövaikutuksia sekä kaupungin ympäristöpolitiikan toteutumista.

Raportissa seurataan myös keskeisten ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien, kuten Hiilineutraali Helsinki -päästövähennysohjelman, Ilmastonmuutokseen sopeutumisen linjausten ja Kierto- ja jakamistalouden toimenpideohjelman edistymistä. Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten raportointi- ja ympäristötilinpitotiedot julkaistaan avoimena datana ja koko raportti julkaistaan osoitteessa julkaisut.hel.fi. Ympäristöpalveluiden kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaupungin toimialat, virastot, liikelaitokset ja tytäryhteisöt.

Keskeisiä poimintoja ympäristöraportista

Helsingin tavoitteena on olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. Vuodelle 2040 on kaupunkistrategiassa asetettu hiilinollatavoite ja sen jälkeen tavoitteena on hiilinegatiivisuus. Vuonna 2022 Helsingin kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt nousivat edellisvuodesta 12 prosenttia. Kokonaispäästöjen nousu johtuu siitä, että vaikka muiden sektorien päästöt pääasiassa laskivat, kaukolämmön päästöt nousivat merkittävästi. Kaukolämmön päästöjen nousu selittyy pääosin Helen Oy:n polttoainejakaumalla eli maakaasua jouduttiin korvaamaan kaukolämmön tuotannossa kivihieillä ja öljyllä. Vuoteen 1990 verrattuna Helsingin kokonaispäästöt olivat noin 25 prosenttia pienemmät. Hiilineutraali Helsinki -ohjelman päivitys hyväksyttiin kaupunginhallituksessa elokuussa 2022. Toimenpiteiden vaikuttavuuteen ja lisäisyyteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Päästövähennyksiä pyritään saamaan aikaan erityisesti lämmityksessä, liikenteessä ja rakentamisessa.

Kaupunkitasoinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen asiantuntijaryhmä keskittyi vuonna 2022 seuraavien priorisoitujen toimenpiteiden toteuttamiseen: luonnonmukainen hulevesien hallinta ja viherrakenteen vahvistaminen, ilmastonkestävä rakentaminen ja peruskorjaus sekä ilmatoriskien ja kriisitilanteiden hallinta osana kaupungin johtamisjärjestelmää.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen, lähiluonnon säilyttämisen ja kaupungin kasvun yhteensovittamista edistettiin monella rintamalla. Vuonna 2022 Helsingissä valmisteltiin neljää uutta osayleiskaavaa. Näissä kaikissa luontoarvot olivat keskeisessä asemassa heti valmistelun alusta alkaen. Kaupunkiympäristölautakunnassa hyväksyttiin vuonna 2022 yhteensä 51 tarkistettua asemakaavaehdotusta, joista 46:ssa ei ollut ristiriitoja ekologisen verkoston kanssa. Helsinkiin perustettiin vuonna 2022 neljä uutta luonnonsuojelualuetta. ELY-keskuksen perus-

tamispäätökset syntyivät Kruunuvuorenlammen, Tahvonlahden harjun, Rudträskin ja Uutelan metsän alueista. Luonnonsuojelualueiden osuus Helsingin maapinta-alasta kasvoi 0,2 prosenttiyksikköä 3,8 prosentista 4,0 prosenttiin verrattuna vuoteen 2021. Helsingin kymmenvuotisen luontoseurantasuunnitelman toteuttaminen alkoi. Helsingin metsien hoidon periaatteiden päivittäminen uuden kaupunkistrategian ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman periaatteiden mukaiseksi käynnistettiin.

Meriveden lämpötila oli poikkeuksellisen korkea loppukesästä ja alkusyksystä, mikä mahdollisti tavanomaisesta poikkeavan myöhäisten sini-leväkukintojen muodostumisen. Sinileviä esiintyi runsaasti Laajalahden ja Seurasaarenselän alueella myös pitkin kesää. Meriveden ravinnepitoisuudet ja levämäärät olivat kuitenkin kokonaisuudessaan edellisvuosia hieman pienempiä ja merivesi oli keskimäärin myös edellisvuosia kirkkaampaa. Täysin hapettomia pohjanläheisen veden alueita ei vuonna 2022 Helsingin alueella havaittu. Uuden Itämeritoimenpideohjelman valmistelu kaudelle 2024–2028 käynnistyi. Uuden toimenpideohjelman painopistealueita ovat kestävä merenkäyttö, rehevöityminen, haitalliset aineet ja roskaantuminen, meriluonnon monimuotoisuus sekä tutkimusyhteistyö.

Kaupunkikonsernin CO₂-päästöt ovat 13 prosenttia koko kaupunkialueen päästöistä ja tästä osuudesta noin 95 prosenttia aiheutuu rakennusten energiankulutuksesta. Kaupunkikonsernin kokonaisenergiankulutus väheni 7 prosenttia vuodesta 2021 samalla kun CO₂-päästöt kasvoivat 2 prosenttia. Energiankulutuksen vähentymiseen vaikutti energiansäästötoimenpiteet, joita toteutettiin laajasti koko konsernissa energiakriisiin ja sähköpulatilanteisiin varautumiseksi. CO₂-päästöjen kasvu selittyy sillä, että Helen Oy:n kaukolämmöntuotannon päästökerroin kasvoi 17 prosenttia vuodesta 2021. Tämä johtui maakaasun saatavuusongelmasta, jonka johdosta hiilen ja pelletin käytön osuus lisääntyi energiantuotannossa. Vaatimustaso rakentamisen energiatehokkuuden suhteen pysyi vuonna 2022 entisellään eli kaupungin omat uudis- ja perusparannushankkeet tuli suunnitella ja toteuttaa kansallista määräystasoa energiatehokkaampina.

Helen Oy:n merkittävimmät toimenpiteet tuotannon energiatehokkuudessa olivat Katri Valan lämpöpumppulaitoksen seitsemännen lämpöpumpun rakentaminen sekä kaukojäähdytyksen ja kiinteistöjäähdytyksen liityntätehojen kasvu, joka mahdollisti hukkalämmön hyödyntämisen muun muassa datakeskuksista.

Raideliikenteen kehittämiseen panostettiin edelleen voimakkaasti. Raid-Jokerin rakentaminen eteni suunniteltua nopeammin, ja myös Kruunusillat-pikaraitiotiehanke ja Kalasatamasta Pasilaan -hanke etenivät

hyvin. Länsi-Helsingin raitiotien valmistelu eteni. Helsingin pyöräverkko laajeni Raide-Jokerin rakentamisen yhteydessä. Pyöräverkon kannalta vuoden 2022 merkittävin hanke oli Viikinbaanan valmistuminen Roihupellosta Oulunkylään.

Joukkoliikenteen matkustajamäärät nousivat, mutta eivät vielä palautuneet koronaa edeltävälle tasolle. Matkustajamäärät nousivat vuonna 2022 Helsingin seudun liikenteen (HSL) alueella metrossa 25 prosenttia, busseissa 26 prosenttia, raitiovaunuissa 32 prosenttia ja lähijunissa 33 prosenttia verrattuna vuoteen 2021. HSL otti käyttöön noin 150 uutta sähköbussia ja niiden kokonaismäärä kasvoi vuoden 2022 aikana 328 kappaaleeseen. HSL:n tavoitteena on, että vuoteen 2025 mennessä vähintään 30 prosenttia (noin 400 kappaletta) bussiliikenteen kalustosta kulkee sähköllä.

Vuonna 2022 sähköautojen määrä jatkoi kasvuaan Helsingissä. Ladattavien autojen suhde kaikkiin liikennekäytössä oleviin autoihin Helsingissä oli noin 11,4 prosenttia. Vuonna 2021 vastaava luku oli 8,4 ja vuonna 2020 3,4 prosenttia. Kaupungin tavoitteena on, että vuonna 2030 sähköautojen osuus muodostaa 30 prosenttia Helsingin ajoneuvokannasta. Keväällä 2022 Helsinki kilpailutti sähköautojen latausverkon laajennuksen, ja urakkaan valittiin Helen Oy.

Helsingin kaupungin uusi liikennemeluselvitys valmistui. Merkittävin melulähde Helsingissä on tieliikenne. Helsinkiläisistä noin 39 prosenttia asuu alueilla, joilla tie- ja katuliikenteen päiväajan keskiäänitaso ylittää 55 dB. Viiden vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna tieliikenteen melulle altistuvien määrä on hiukan noussut uuden rakentamisen takia. Autoliikenteen melupäästöä pyrittiin vähentämään edistämällä kitkarenkaiden käyttöä ja vaikuttamalla ajonopeuksiin. Ydinkeskustan neljä vilkasta katuosuutta muunnettiin kesän ajaksi vehreiksi alueiksi, joilla liikuttiin kävelijöiden ehdoilla. Joukkoliikenteestä aiheutuvaa melua vähennettiin asentamalla raitiolinjoille uusia syväraisia vaihteita sekä hiomalla ja voitelemalla raiteita. Myös sähköbussien määrän kasvu vaikuttaa positiivisesti kaupungin ääniympäristöön. Vanhan Porvoontien meluesteen suunnittelua jatkettiin.

Helsingin ilmanlaatu on parantunut viimeisten vuosikymmenien aikana ja on kansainvälisesti vertaillen melko hyvä. Kuitenkin yhä liikenteen pakokaasupäästöt, katupöly sekä pientulisijoissa tapahtuvan puunpolton päästöt aiheuttavat haittaa ihmisten terveydelle ja viihtyisyydelle. Vuonna 2022 autojen pakokaasuista peräisin olevan typpidioksidin pitoisuudet nousivat jonkin verran verrattuna kahteen edelliseen vuoteen, jolloin koronapandemia vähensi ihmisten liikkumista. Pitkällä aikavälillä liikenteen pakokaasuperäiset päästöt ovat kuitenkin laskeneet selvästi ja laskun ennustetaan jatkuvan edelleen ajoneuvotekniikan edistymisen

sekä sähköistymisen ansiosta. Katupölyn eli hengitettävien hiukkasten raja-arvot eivät ole ylittyneet Helsingissä viime vuosina, mutta ylitysriski on edelleen paikoin olemassa.

Vastuullisten hankintojen kehittämisessä keskityttiin ilmastopäästöjen pienentämiseen, haitallisten aineiden vähentämiseen ja vastuullisuuden huomioimiseen hankintaprosessissa. Kaupungin toimialojen ja liikelaitosten hankinnoissa käytettiin vuonna 2022 ympäristökriteerejä keskimäärin noin 52 prosentissa kappalemääräisesti tarkasteltuna. Hankintayksiköiden välillä on edelleen eroja ympäristökriteereiden käytössä. Green deal -sopimuksilla vähennettiin työmaapäästöjä ja haitallisia kemikaaleja.

Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartan päivitys toimenpideohjelmaksi käynnistettiin. Yleisten alueiden rakentamisessa hyödynnettiin vuonna 2022 yhteensä 659 751 tonnia pilaantumattomia kaivumassoja ja kiviaineksia. Hyötykäytön ansiosta säästyi noin 3,6 miljoonaa euroa ja 0,6 miljoonaa litraa polttoainetta ja vältettiin 1 423 tonnia CO₂-päästöjä. Kalasatamasta Pasilaan -raidehankkeessa onnistuttiin vuoden aikana kierrättämään kaikki hankkeen kierrätyskelpoinen materiaali. Työmaalta kaivetun ja puretun materiaalin kierrätysaste oli lähes 83 prosenttia.

KETTU – Kestävä tulevaisuus varhaiskasvatuksessa -mallin kautta yli 25 000 varhaiskasvatusikäistä lasta perehtyi kestävään tulevaisuuteen. Kestävän kehityksen koulutuksiin osallistui yli 1 000 varhaiskasvatusalan ammattilaista. Perusopetukseen kehitettiin ilmastonmuutokseen keskittyviä oppimiskokonaisuuksia uutta EU:n kestävä kehityksen GreenComp-osaamiskehystä hyödyntäen. Kaikissa Helsingin lukioissa toteutettiin ensimmäisen vuoden opiskelijoille pakollinen Hiilineutraali Helsinki -opintopaketti.

Tavoitteena on, että ympäristöasioiden hallinta on läpileikkaava osa kaikkea kaupungin johtamista. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmän sertifikaatti myönnettiin vuonna 2022 ensimmäistä kertaa sosiaali- ja terveystoimialalle (nyk. sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala), liikunta- ja palveluille, Helsingin kaupungin museolle ja Helsingin taidemuseolle. Kaupungin tytäryhteisöistä sertifikaatin sai ensimmäistä kertaa Kiinteistö Oy Kaapelitalo. Helsingin kaupunkikonsernissa toimi vuoden 2022 loppuun mennessä 1389 ekotukihenkilöä. Helsingin kaupungin koordinoimassa ekotukitoiminnan valtakunnallisessa verkostossa toimi vuonna 2022 yhteensä 34 kuntaa, kuntayhtymää ja muuta organisaatiota.

Helsingin kaupungin ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 77,9 miljoonaa euroa (1,5 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista). Ympäristökulut laskivat 1,4 prosenttia vuodesta 2021. Suu-

21.08.2023

Asia/8

rimmat kuluerät aiheutuivat alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä. Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 104,0 miljoonaa euroa (14,2 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista). Ympäristöinvestoinnit pienenevät 50,6 prosenttia edellisvuodesta. Syynä tähän oli Helsingin kaupungin liikenneliikelaituksen yhtiöittäminen. Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumiseen ja pilaantuneiden maiden kunnostuksiin. Ympäristötuotot olivat 3,9 miljoonaa euroa (0,3 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista). Helsingin kaupungin liikenneliikelaituksen yhtiöittäminen näkyi myös ympäristötuotoissa, jotka laskivat 30,9 prosenttia edellisvuodesta. Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen ja kiertotaloudesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti_2022

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta
Kaupunkiympäristölautakunta
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Sosiaali-, terveys- ja pelastuslautakunta